

Joan SOLÀ; Maria Rosa LLORET; Joan MASCARÓ; Manuel PÉREZ
SALDANYA [dirs.]. **Gramàtica del català contemporani**. 3 vols.
Barcelona: Empúries, 2002, 3.498 p., 120 €

Feia temps que l'estudi de la llengua catalana demanava una obra com la *Gramàtica del català contemporani* (GCC). En els darrers temps, l'interès per la lingüística ha viscut una eclosió tan espectacular que esdevé del tot impossible estar al corrent de les aportacions que es fan en cadascuna de les seves disciplines. És per aquest motiu que de tant en tant calen obres –ambicioses per naturalesa– que triïn, ordenin i «empaquetin» per al lector totes les anàlisis rellevants

que s'han proposat sobre una llengua o en relació amb un camp d'investigació determinat. Ara el català també disposa d'una d'aquestes obres, i només per aquesta raó, pel fet de ser el primer treball d'aquesta mena en la nostra llengua, la GCC ja mereix ser celebrada.

D'entrada, però, cal tenir ben present quin és l'objectiu de l'obra i a quins lectors s'adreça. Com assenyalen els seus editors en el pròleg, estem davant d'un treball descriptiu, és a dir, pensat i elaborat amb l'única vocació d'exposar uns fenòmens lingüístics sense adaptar-se a enfocaments teòrics concrets i sense la voluntat de prescriure. No hi trobarem, doncs, cap teoria màgica que ens reveli els misteris de la llengua ni respostes definitives a les preguntes que ens formulem respecte a la normativa. La GCC sols posa damunt la taula les solucions a què

recorre més sovint el català d'ara: des d'aquelles més tradicionals fins a aquelles més modernes, i potser menys genuïnes. A més a més, la GCC es concep com una obra de consulta per a professionals de la

llengua catalana i, en general, per a qualsevol lector culte no especialitzat que s'interessi per temes lingüístics. En certa manera, doncs, és una guia –i molt bona– per a iniciats que volen aprofundir en una qüestió específica o per a especialistes que s'interes-

sen per un aspecte gramatical en què no són experts.

L'obra s'estructura en tres parts principals. En la primera es tracten detalladament qüestions de fonètica, fonologia, morfologia i lèxic. Sens dubte, és un encert que s'inclouin capítols dedicats a la fonètica i a la fonologia, uns camps d'estudi que, incomprendiblement, no són recollits en obres semblants en altres llengües. Cal destacar també el capítol dedicat a l'entonació, un tema poc estudiat fins ara, i la part del lèxic, que sovint es basa en corpus de llengua escrita per oferir una imatge més real de les tendències morfològiques del català actual. La segona part ja entra de ple en la sintaxi del català (concretament, de l'oració simple) d'una manera ben entenedora. Abans, però, dedica uns capítols al concepte d'*oració*, en sentit ampli, del tot imprescindible

bles per a aquells que s'hi interessin des d'una perspectiva més pragmàtica. I, finalment, en la tercera part s'aborden amb exhaustivitat les oracions coordinades i les subordinades, tot i que també hi ha un raconet –que potser hauria calgut ampliar– per als connectors textuais i les interjeccions.

L'obra es tanca amb un índex de paraules molt útil a l'hora de fer una consulta ràpida, ja que permet al lector comprovar de seguida si una construcció és recollida en alguna part de la gramàtica. És per aquest motiu que la GCC també esdevé una bona eina de treball per a correctors, que hi poden trobar la descripció de fenòmens recents que, per la seva feina, ja havien detectat però que no trobaven descrits enlloc. Només un exemple: el cas del pronom relatiu *on* i la seva extensió semàntica a contextos temporals com ara *En uns anys on semblava que ningú feia prosa en valencià* (p. 2.554, III). En el capítol corresponent, s'apunta que ens trobem davant d'una innovació (afavorida tal vegada per construccions semblants en altres llengües) i se'ns donen les poques referències bibliogràfiques sobre el tema.

El propòsit de la GCC és, doncs, donar notícia de la manera més neutra possible d'uns fenòmens lingüístics. Tanmateix, quins són els límits d'un enfocament descriptiu? Fins a quin punt cal entrar, encara que sigui tímidament, en el camp de l'especulació teòrica? De fet, darrere de tota descripció, no hi ha també un model?

En el cas de la GCC, la voluntat de conreació teòrica és ben evident. Tenint en compte, però, que una obra d'aquesta mena és especialment útil per a lectors experts en llengua, sembla que un enfoca-

ment més teòric, més analític, potser també hauria estat possible. Qualsevol suggeriment o proposta d'anàlisi sempre tenen cabuda en notes a peu de pàgina o en paràgrafs amb un cos de lletra més petit, als quals, de fet, ja es recorre sovint per comentar contraexemples del que s'acaba d'exposar en paràgrafs precedents. Compente: aquí no se suggereix una anàlisi detallada i amb tota la terminologia pròpia de certs models, sinó que sovint s'hauria pogut anar més enllà i apuntar si, per exemple, certa construcció pròpia del català pot afavorir els arguments de certs corrents teòrics, o si, posem per cas, certes estructures han estat més estudiades per determinats models o uns altres (per exemple, quines són les conseqüències teòriques de plantejaments tan poc tradicionals com l'ordre canònic VOS proposat per al català?, o bé, quines teories han parat més atenció en la passiva en la nostra llengua?).

Cal insistir que aquestes observacions tenen a veure amb el tipus de lector a qui s'adreça una obra com la GCC. No és el mateix un lector culte però no especialitzat que s'interessa per temes lingüístics, i que segurament tampoc no demana una anàlisi teòrica exhaustiva, que els lectors més especialitzats que ja coneixen una certa terminologia i que poden trobar el filó per continuar investigant un tema determinat des d'un altre punt de vista.

És en aquest sentit que hauria valgut la pena dedicar algun espai –al final de cada capítol, per exemple– a comentar la bibliografia disponible per dirigir el lector expert, i no tan expert, que vulgui aprofundir en un tema concret. N'hi hauria hagut prou amb quatre apunts per indicar quins autors han investigat un cert tema i

des de quina perspectiva i amb quins objectius. En realitat, els autors de molts capítols ja ho fan en notes a peu de pàgina, però sovint d'una manera massa lacònica per a un lector que vol endinsar-se de ple en un tema determinat.

Un exemple ben concret per il·lustrar el que s'acaba d'exposar. Personalment, m'ha interessat molt el capítol de l'entonació. No obstant això, a l'hora d'encarar la bibliografia que s'anota al final del capítol, m'hauria estat molt útil saber quines obres són més generals i, doncs, més descriptives, quins autors s'inscriuen en determinats models (en el cas de l'entonació, si segueixen més la tradició britànica o la nord-americana) i quins estudis parteixen d'un plantejament més fonològic o més pragmàtic. Tot plegat, és clar, és informació que s'adquireix a còpia de consultar la bibliografia recomanada, però això demana un temps que, amb el guiatge d'un bon expert, sempre es pot optimitzar.

Per tant, aquí no s'insinua que la GCC hauria d'haver pres una altra orientació, de cap manera. Bàsicament, el que es planteja és si un enfocament descriptiu com el d'aquesta gramàtica, i d'altres de semblants, ha de bandejar remarques més teòriques –sempre dosificades–, pensant sobretot que bona part dels seus lectors són estudiosos que volen ampliar coneixements sobre certs aspectes de la llengua. D'alguna manera, la diversitat de destinataris d'aquest tipus de gramàtiques obliga a crear diferents nivells de lectura, en un equilibri que, certament, no és fàcil d'aconseguir.

El que és indubtable, però, és que la GCC era una obra necessària per a la llengua catalana. A partir d'ara qualsevol lec-

tor, sigui o no especialista, que s'interessi per un tema relacionat amb la gramàtica del català i vulgui explorar-lo a fons trobarà en aquesta obra una base ben sòlida per on començar. I encara més, no tan sols hi podrà buscar tot el que s'ha aportat sobre la majoria de qüestions gramaticals relacionades amb la llengua, sinó que, a més, hi veurà una font extraordinària per a tota mena d'estudis ben engrescadors. Sens dubte, aquest és l'èxit més important de tota l'obra. Enhorabona, doncs, als seus autors.

Òscar Bladas

Universitat de Barcelona